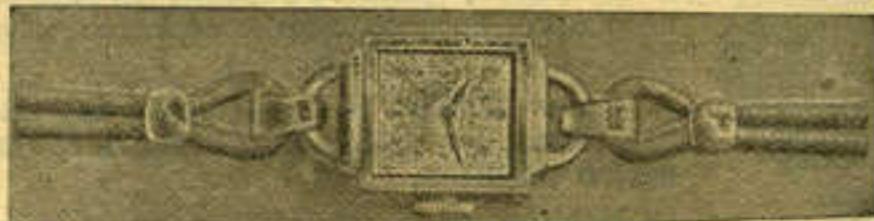

Пажња дамама и господи, а нарочито ВЕРЕНИЦИМА

Златан накит и швајцарске часовнике
добићете најповољније
код фирме „ДИЈАМАНТ“

Риста Протић

Теравије бр. 25 и Кр. Александра бр. 1

Вршим поправке са гаранцијом, купујем старо злато

ПРЕ НЕГО ШТО КУПИТЕ НАМЕШТАЈ
НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПОСЕТИТЕ ФИРМУ

„ШУМАНАЦ“

где ћете добити Н А М Е Ш Т А Ј

чувене фабрике БОРОТА

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада ШУМАНЦА

Кр. Милана — 1.

Српска Сцена

БРОЈ 16

БЕОГРАД, 16 МАЈА 1942

ГОДИНА I

Садржини:

О «свечаним играма» у Србији

Позоришне гласе

Лесинг, Стриндберг, Чекић

Проблеми националне кореографије:

О народним играма

Један тужан датум:

Двадесетпетогодишњица од смрти Милутина Бојића

Обнова класичне српске комедије:

„Тердица или Кир Јања“

Биографије наших уметника:

Г-ђа Невенка Микулић; Г. Марко Маринковић; Г. Јован Стефановић

Премијере, обнове, репризе

Делатност Народног позоришта у Нишу

Позоришне белешке

Позоришна хроника

Вести из Куће

Из уредништва

Додатак

Актуелна позоришна листа

Цена 4 дин.

Балет „Игра у двоје“
Г-ђа Јања Васиљева и г. Милош Ристић

Пажња филателистима

Класичне марке, све европске новитете, српске, југословенске и хрватске специјалитете, као и сви филателистички материјал најповољније ћете добити у трговини марака

Михаило В. Панић

БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЛОВА УЛ. БР. 29.

СТРУЧНА ОПРАВКА
ДАМСКИХ
ЧАРАПА

НИКОЛИЋ

КНЕЗ МИХАЛОВА БР. 15
ЦАРА НИКОЛЕ II БР. 2

СРПСКА СЕЦСНА

БР. 16

БЕОГРАД, 16 МАЈА 1942

ГОДИНА I

О „свечаним играма“ у Србији

У београдској штампи покренуто је недавно питање свечаних позоришних игара — фестивала за Србију. Нарочито је поменут пример великих фестивала у Салцбургу на којима се сваког лета даје, у низу приредба драмског и музичког карактера, најбоље што, продуктивно и репродуктивно, представља немачку нацију, у прошлости подједнако као и садашњости: у драми, класичној и савременој; у музici, симфонијској и оперској нарочита типа, али и у глуми, драмској и оперској режији, у певачкој уметности и у диригентским резултатима. (Није се, вероватно случајно, говорило и о сличну типу свечана уметничког карактера у Италији где су нарочито усавршене музичке манифестије свих врста и облика).

Ови фестивали су нека врста ревије свега онога што се, у току једне позоришне сезоне, претставља публици с највише уметничког потенцијала и по избору комада, и по начину извођења: ауторитативан преглед најбољег пред најизабранијом публиком. У исти мах и потстрек, заснован на једном уметничко-педагашком принципу: да се на провереним и позитивно оцењеним уметничким основима иде даље, покаткад у смеру продубљивања специфичних одлика у области једне националне уметности; покаткад у смеру даљих, већих уметничких „достигнућа“ уопште, пошто је смисао уметничког савршенства, природно, бесконачан.

Под овим и оваквим претпоставкама, фестивали су, по правилу, резултат дуга и смишљена уметничког плана и процеса у коме суделују сви уметнички фактори, усрдсређени на један одговоран и уметнички репрезентативан посао под најбољим могућим погодбама, моралним и материјалним. Држава је овде онај главни меценски чинилац који даје најширих могућности за овако велик подухват. Држава и изабран колегијум најодговорнијих националних уметничких вредности, пошто је овде реч о уметничкој части нације, о најсуптилнијем избору репертоарских облика, као и о најодговорнијој критици, о деликатној критици и нарочито префињену естетичну укусу најбољих у једној нацији, и најбољих у целом свету. Стога се те игре и зову свечане игре, по античком угледу на олимписке игре где су се такмичили о првенство најбољи стваралачки духови грчки.

Фестивали, дакле, претстављају низ најстрожих уметничких погодаба. Под таквим погодбама тешко би се данас могао у Србији одржати фестивал који би стварно одговарао правом уметничком и уметнички репрезентативну нивоу српскога народа. Из много разлога, нарочито оних организационе природе.

Идеја је, међутим, веома добра, сама по себи. Добра, корисна и пуна охрабрења. Ако се мисли на Смедерево трагичног Ђурђа Бранковића и на природан историски оквир који претставља Ђурђев град с низом својих питореских кула, потамнелих од невремена, израђен као чудо на обали једне велике и славне реке, онда се основ фестивалског проблема поставља на прво место и савршено у традицијама фестивалским које вежу материјалну историску патину за одговарајући уметнички облик. Питање, међутим, фестивалског репертоара није толико једноставно, иако има предлога и у томе смислу. Постоје две три српске историске драме које би одговарале историском оквиру смедеревског града у ноћном штимунгу, за благе летње месечине, под небом пуним топлих звезда; и две-три опере, можда — и једно и друго с великим масама и свечаним хоровима; можда и две-три музичке поеме, вокалне и инструменталне, профане или црквене, синфониског и литургиског карактера (Пауновићева и Христићева); можда извесни српски балети у стилизовану руху. Само, тај репертоарски план захтева и одговарајући ансамбл, и дуге вежбе, и нарочит рад на терену, са сложеним глумачким, музичким, певачким, балетским и техничким апаратом. Најзад, питање саме организације овог фестивала, ових одиста свечаних игара које би српска срца подигле Богу и вери, толико је сложено да захтева помоћ свих заинтересованих српских уметничких и просветних фактора. Природно, пошто смели и храбри имају увек среће, Српско народно позориште, које је својим досадашњим радом посведочило своје способности за крупне уметничке акције, било би вољно да овај задатак узме на себе, апелујући у исти мах на помоћ свих наших културних људи добре воље. Кратка анкета у томе духу свакако би убрзала остварење овог подухвата.

Само, треба ово држати на уму: први српски фестивал био би, разуме се, и први покушај у овоме смислу. Стога се од њега не би могли у први мах ишчекивати онако високи уметнички резултати какве дају они фестивали који су већ традиција једне израђене стваралачке културе с најбољим могућим моралним и материјалним условима.

Упоредо с овим фестивалским подухватом могло би се мислити и на другу врсту фестивала скромнијег карактера, на сеоске фестивале у оквиру сеоских свечаника и у вези с планом о сеоским позориштима. Уметничко позориште у Београду дало је већ, у овој линији, извесне основе својим успешним драматизацијама лепих народних обичаја (прело, комишање). Наш сеоски свет прихватио би радо, бесумње, ову врсту игара, особито у случају да се дâ овим играма разложен облик так-

мичења на црквеним саборима (народно коло, песме, песме у хору).

Не треба, у исти мах, заборављати ни на сложен систем позоришта под ведрим небом, не само у Београду, и не само на мање, надохнате, без планске организације.

Они који воле Србију, који верују у њено право на живот и у њен историски смисао на овој земљи, имају пуне руке послана при великом делу свестране духовне и моралне обнове српског народа.

J.

Сеоски домаћини у Позоришту
[У средини г. Јован Поповић, управник С. н. позоришта]

(Фото: Роглић, Београд)

ПОЕЗИЈА И ИСТОРИЈА

На једном месту у „Хамбуршкој драматургији“ вели Лесинг: „Песништво је више филозофско и свакако корисније од историје. Историчар прича оно што се догодило, он даје оно „особено“, „лично“, док песник приказује последице онога што се догодило. Поезија је општа“.

О народним играма

У последње време знатно је порасло интересовање за народне игре, не само код нас, већ у целој Европи. Ми смо на овом месту недавно писали о скорањем пријему балканских игара, стилизованих и сирових, у Берлину. Многи европски кореографи и балетски мајстори заинтересовали су се за народне игре. И, с разлогом. Народне игре су данас у пуном цвату, има их много, дају могућности за уметнички израз великим балетским ансамблима, богате су својим шарама, мелодиским и костимским. Најзад, на њих су свратили пажњу и народни фестивали који су у Европи постали обичан појав.

Не желимо у овај мах да улазимо у подробније излагање покушаја који су рађени у другим земљама у циљу искоришћења балетског фолклора. Нас, у овом трену, занима начин на који бисмо могли искористити ово велико народно благо. Он би нам могао да послужи као темељ за обнову српског балетског стила.

Први кораци у томе смеру упали су у тешку грешку: неки балетски мајстори мислили су да је довољно ако се народне игре савесно проуче, ако се усвоје њихове стилске одлике и верно пренесу на сцену. Тиме је решен цео проблем народности кореографске уметности, и тиме је одмах обновљен цео комплекс изражајних средстава игре.

Има и таквих балетских мајстора — било их је и код нас — који са висине свога знања силаže само толико колико је потребно да поглеђају за неколико минута локалне игре неких мештана и печалбара. За

Епирско народно коло [Грчка]
(Фото „Срп. сцена”, Београд)

Група из игре »Каламатијанс«
[С лева на десно: г. г. А. Жуковски, А. Доброхотов, Р. Крстић, Н. Тарновски, С. Ержен, Д. Парлић и В. Лебедев]

(Фото Роглић, Београд)

њихове експерименте то је довољно. Њима није стало до тога да осветле подлогу неке игре. Отуд су резултати оваква рада, рада по поруџбини, на брзину, обично катастрофални.

Народна игра, међутим, носи у себи битне расне елементе, психичке одлике и историске тековине целих генерација. Стога је она извор неисцрпних могућности за сваког балетског мајстора, и одиста је позвана да постане надахнуће и буде путовоћ по питању народне уметничке игре. Није довољно да аутор-кореограф зна техничку структуру народне игре. Он треба да схвati и смисао и дубину ове народне творевине; истом онда може да пронађe и отвори све мисаоне елементе на тој игри, можда старој и прасгарој; истом онда ће срце да му закуца истим ритмом, кроз живце да му прођe импулс истих акцената и расположења која при даној игри инстинктивно осећају народни играчи.

Остаје, разуме се, отворено питање: Како се то практично постиже? Одговор је овај: Игру треба посматрати, учити и заволети на терену на коме је настала и под условима који јој одговарају; после, треба упознati најпре оне који играју, а тек доцније оно што играју. Само се овако могу избећи грешке, које, иначе, воде до апсурдума. Игра која се научи с мртве хартије, поред тога што је технички идентична, не може имати правог националног мириса и мора остати без душе. Оно што је у њој главни састојак, то је осећање; а оно се не добија анализом, ма колико стручном, ни простим материјалним копирањем.

Шта је то што треба да се стави у службу сценско-уметничке игре? Елементи народне игре, органски повезани са драматургијом бинског збињавања и са проблемима који се односе на балетски стил. Поред тога, укус и мера. Они могу и морају послужити као поуздан темељ по свима

оним балетским питањима која се односе на национална балетска остварења великих дometa.

У својим „Записима“ вели Гоголь: Као што генијалан композитор ствара поему из просте мелодије коју је ухватио на улици, тако и кореограф може да даде несравњено више од свога оригиналa, ако успе да ухвати праву стихију народне игре.

Ми смо навикли да видимо балетску лирику у тужним оцртима сенки које дају балети као што је „Жизела“ и балетски елементи као што је „Лабудово језеро“. А колико је мотива и ликова, колико балетских остварења у, још довољно неиспитану, благу народна епа и народних кореографских предања!

Анатолије Жуковски

Градитељи опере «Боемик»

[Г. Никола Цвејић, редитељ; г-ђа Милица Бабић-Јовановић, цртач костима;
г. Миомир Денић, сценограф]
(Фото: Роглић, Београд)

Један тужан датум

Двадесетпетогодишњица од смрти Милутина Бојића

Недавно се навршило двадесет и пет година од смрти песника и драмског писца Милутина Бојића који је био велика нада нове српске књижевности. Рођен је у Београду, 1892 године, а умро је у Солуну, 1917. У Београду је свршио Филозофски факултет. Писао је љубавне и патријотске песме, и дао две драме.

Милутин Бојић је имао осамнаест година када је објавио своју прву песму, а двадесет и пет када је написао своју последњу. За време од седам година — у међувремену био је балкански, српско-бугарски и светски рат — Бојић је написао шездесет песама, тридесет и два сонета и две драме.

Нњиневни феномен Оно што нађује у овога човека, то је прерана зрелост његова. Са осамнаест година, Бојић је певао као човек који има за собом и у себи искуство од тридесет година. Са двадесет и пет година, он је био бард национални који је стављао у стихове расположења читава једног народа. Има нешто неприродно и ванприродно у судбини овога човека. Већ у његовој првој песми, у „ВРАНАМА“, има неколико мисли које потпуно одударају од појма који смо навики да везујемо за осамнаест година.

Гледао сам дуго, како лете вране,
Црне као младост, кад у неврат тоне.

Тешко је веровати да један матурант, који је тек на њеном прагу, говори о младости која тоне у неврат.

Црне, истоветне, страшну причу
зборе,
Како је ужасно с другим једнак
бити.

У овом последњем стиху, иако се у њему појављује Бојићева главна психолошка црта коју ће касније разрадити у својим песмама, а нарочито у драми „УРОШЕВА ЖЕНИДБА“, има толико зрелине да је скоро непојамно везати је за врло млада човека. И, најзад,

Тишина: пролазност и вечност се боре

показује моћ свеобухватног талента који је особина само врло обдареног човека. Ја бих рекао, на основу овој мало констатација, као и на основу проверавања тих констатација кроз његово дело, да је моћ интуитивног сазнавања била код Бојића кудикамо јача од његових уобличавања путем искуства. Бојић је умро од туберкулозе, која се, кажу, јавила као последица ратних тегоба. Преране зрелости последице су често туберкулозних оболења. Такав случај је био са Његошем, са Бранком Радичевићем, са, да поменемо најскорији пример, Браном Ђосићем. Вероватније би било да је и Бојић кличу болести носио у себи од раније. Наша средина је доста подложна овој болести, а не треба веровати да је и Бојић није могао имати у себи.

Лирика Али, ако је болест његов талент учнила зрељим пре но што му је под нормалним условима било време, његов

талент сам по себи био је од изванредно ретке и чудне вредности. У извесним његовим првим стиховима осећа се, додуше, утицај Дучићеве и Ракићеве поезије, као што је један његов изучавалац већ забележко, али је то једва приметно и кратко време било. Бојићев тон осетио се одмах и таквим је остао до краја. Он се, у времену од седам година, мењао и развијао, и од врло светлог и врло младог постајао знатно зрелији и потмулији, али је увек остајао његов. Када се говори о песничким изразима и када се као појам наводе стихови Дучића, Ракића, В. Илића или кога другог, наводи се и Бојићев израз који је потпуно специфичан.

У чему је тај израз? Мислим да је пре свега у његовој формалној страни, тј. у речи. Овај се младић родио као какво чудо, са главом три аршина изнад глава осталих савременика. Реч његова није била реч школе, чаршије, редакције, србијанске паланке, турског мамурлука. То је била истовремено реч предака, као и реч поколења која ће тек доћи. Има у њој и судбинског и пророчког. Бојић је спајао прошлост и будућност, и био њихов хералд. Речи су му звучале, биле су звонке, крепке, јаке, металне. За садржинску, па и формалну, страну његове поезије покушали су наћи Бојићу узоре и у једном мало познатом француском песнику, Лују Пејену. Чини ми се да је то неправедно. Сугестију би требало савесно испитати. Могућнија је претпоставка, и научнија, иако изгледа мање то, да се ради само о два сродна талента, која су се појавила у различитим деловима света, независно један од другог. Јер ако се од странца може позајмити мисао или осећање, врло је тешко позајмити реч и песнички израз, а нарочито

талент римовања. Ја бих, ако се већ траже француски узори, поред Виктора Ига и Огиста Барбијеа, који се помињу као песници које је највише читao, желео да потсетим на тачност његова стиха, која је ако не истоветна бар сродна са стиховима Пјера Корнеја. Бојићев прелаз на драму — а да је остао у животу чини ми се да би му историска драма била прави и пуни израз, — поклапа се и са Корнејевим главним радом. Код нас је Корнеја преводио у стиху Сима Пандуровић, и Пандуровић, који је велики песник нашега народа, учинио је погрешку не осетивши основну разлику између своје и Корнејеве природе: Пандуровићев стих је туробан, мрачан, потмую, а Корнејев ведар, звонак, кликтав, пун одјека. Пандуровићев стих, нека ми се допусти упрошћенији облик израза, потсећа на опепо, а Корнејев на позив у бој. Песници оваквих склоности не могу бити посланици један другоме у туђој средини. Читајући поново Бојића, и сећајући се своје горчине што се Пандуровић преварио преводећи Корнеја, мени се чинило да би ово био прави човек за превод Корнеја на наш језик. И мислим, ако га Бојић није можда читao, или га није читao довољно, какве би користи од њега овај наш човек могао извући да је остао у животу.

Драма

Бојићева »КРАЉЕВА ЈЕСЕН« јесте у ствари само један одломак, једна песничка пројекција наше прошлости. Он је и Милутин и Данила и Симониду видео кроз себе. Навикао на упрошћавање осећања [мислим да је и то особина младости], он је Милутин дао као излапелог сладостранника, Данила као самоувереног канцелара, а Симониду као сазреву а још неубрану воћку. Од драме у »КРАЉЕВОЈ ЈЕСЕНИ« нема још ни-

шта. Интрига са жртвовањем Стефана у корист државних разлога значајно се мање уврежује у нашу свест од монолога Симонидиних о својим дражима које нуди Данилу за спас Милутинова сина. Иако писана као драма, »КРАЉЕВА ЈЕСЕН« остаје у суштини песма, већа песма, поема. »УРОШЕВА ЖЕНИДБА« је већа и знатно боља, али је у ствари доста и наивна и млада. Вучен контрастима, Бојић је од Душана дао прототипа самодршца, освајача, насиљника, државника, а од Уроша слабића, црквењака, недоношче. Из контраста те две природе он је развијао ствар. Али, пошто је имао склоности за драму и пошто је умро врло млад, Бојић је, да је остао у животу, могао од Корнеја да се научи и како се прави сикже једне драме, и како се постављају карактери, и који се мотиви дају карактерима — а да при свему томе остане његова индивидуалност непозређена. Основно Корнејево схватање дужности као императива, у Бојићу је имало као противтежу нешто романтичарско схватање сјаја и моћи државе. Нећу рећи да је Бојић имао право када је преузносио Душанову мегаломаниску тежњу за освајањем и подјармљивањем Византија, али треба признати да је његов Душан добра линија једног драмског писца који свој предмет не види, истина, још у потпуности, али га осећа у главним линијама. Јер Бојић је имао — и тиме хоћу да се вратим на полазну тачку — способност драмског сагледања својих личности, а поврх свега имао је на расположењу реч — своју чудну, магиску реч — коју је можда понекада и злоупотребљавао, али којом се могао служити кадгод је и коликогод је хтео. Када данас човек чита његове драме, он клизи преко његових наивности, али остаје задивљен

његовим виртуозним особинама израза. Он потсећа на млада човека или врло младу девојку, пуне шарма, чија свежина делује и као утеша и као лепота, али који стоје пред вратима живота зачарана и још неотворена погледа. Бојић је имао, што

Милутин Бојић

(Фото: „Срп. сцена“ Београд)

рекла народна реч, златне руке, али тим рукама требало је дати гипкости, осетљивости, утанчаности. Тако би његов драмски рад био потпун.

Зато је његов успех већи, трајнији и солиднији у поезији. Јер ако његове драме — и то је једно чудо у вези с њим — одају његову младост, његове песме одају његову прерану зрелост. Истина, и овде круг његових мисли и осећања остаје некако испод његове способности речи. Како је само Бојић правио сликове, и колико је нових сликова дао, и са којом лакоћом је он то изводио!

Народни карактеристика песничке делатности

Човеку се змишља о Бојићевој смрти. Он није оставио пуно дело нити је изразио себе, али је оставил два тужна сведочанства: шта је имао у себи и шта је могао још учинити! Јаз између све две констатације је огроман. Са нешто маште, и узев у помоћ развој других наших и страних песника, човек би могао направити једну имагинарну биографију песника који није стигао да себе оствари. У случају Бојића, не видим јасно како би се ствар развијала у односу на поезију. Жена, која га је интригирала између осамнаесте и двадесете године, још га је за жи-

вота мање привлачила. За његов, у основи романтичарски, темперамент, послератно доба није давало много хране. Мислим да се у том времену не би много срећним осећао. Ситни људи би га вређали, можда лътули. Али верујем да би се окренуо историској драми. Она би му истовремено била и уметничко остварење и бекство из тога доба. Ту би његово визионарство и његов романтизам били потпуно у своме елементу. А животна искуства и солидније студије помогли би му да и у прошлост стварније уђе. Са Бојићем није нестало ни наш Пејен, ни наш Барбије. Са њим је нестало наш Корнеј. И то је наш бол непроболни.

С. А. Јовановић

О ЉУБИМЦУ ПУБЛИКЕ

О љубимцу публике вели Август Стриндберг и ово у својој „Драматургији“:

„Љубимац публике је особена, али врло обична појава. То није велики талент, понос једне позорнице, признати првак, онај неоспорни, већ то може да буде и прави бедник. Нешто што привлачи, што придобија у личности једног беззначајна човека који уме да се улагује, кога је нека котерија рано лансирала, кога су пријатељи у публици дигли до небеса; који добија улоге нимало сложене природе, а које се доброћудој публици толико пута намећу, те се она осећа поласканом што јој чини придворности таква једна позоришна величина.“

„Овај појав може се тумачити као хипнотична сеанса на којој слабокрвни људи могу да виде и чују невероватних ствари. Само, и из хипнотичног сна има буђења. Отуд љубимац публике живи у вечиту немиру. Може се десити да се публика пробуди, и да он изгуби способност стварања илузија. Љубимаца стално мучи сумња да ли има талента или не. У тренуцима најдубље малодушности порасте у њему сумња да је то, можда, тачно; онда он почне да презира уметност и публику „која се дала завести“.

„Буђење и с једне и с друге стране је страшно. Уметник, међутим, који је злоупотребио позорницу да би направио од ње изложбу своје таштине, а част и савест жртвовао за вољу једног тренутка, не може да ишчекује другу и друкчију награду, ни онда кад је сажаљење сасвим на месту.“

Обнова класичне српске комедије

„Тврдица или Кир Јања“ од Јована Стерије Поповића

У току друге половине маја приказаће наше Позориште „Тврдицу или Кир Јању“ од првог српског комедиографа Јована Стерије Поповића. Обнова ове комедије, која је играна пре стотину година с истим одушевљењем с којим се игра данас, има потпун карактер премијере. Тумачи је, у реалистичном оквиру с известним символичним примесама, нов ансамбл, нова је режија, нова је сценографска замисао и сликарско решење њено, нови су стилизовани костими у њој.

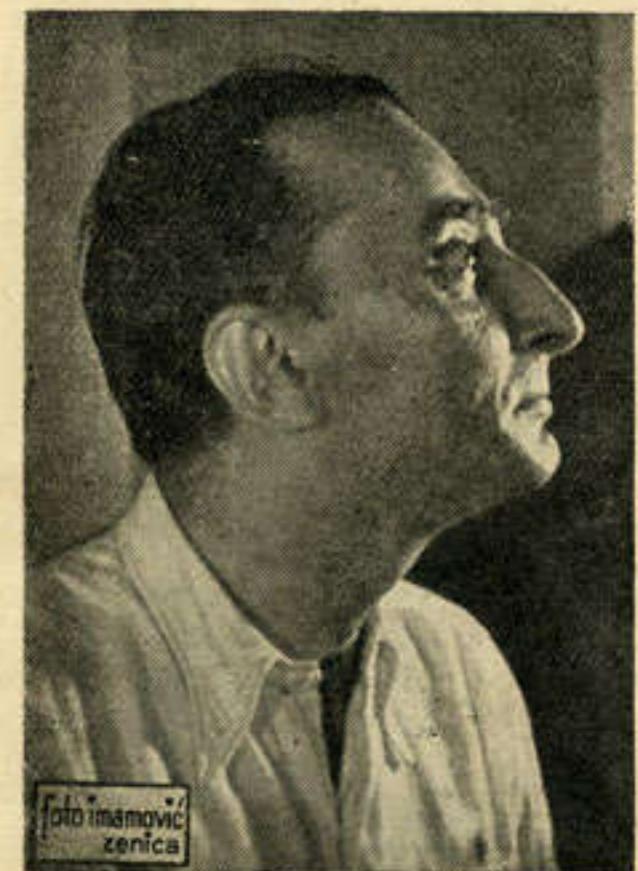
Подробне податке о настанку „Кир Јање“ дао је г. Б. Јевтић, директор Драме нашега Позоришта, у 11 и 12 броју „Српске сцене“, стр. 352 до 358 и 378 до 386. Ту има речи о биографији и библиографији Стеријиној, о његову феномену, о историји, о значају и првим критикама „Кир Јање“, о Стеријиној комедиографији пред судом књижевне историје, као и о утицајима којима је био подређен овај велики и многоструки засмејивач српске позоришне публике, бивше, садашње и будуће.

Анализа комада

„Кир Јања“ је несумњиво једна од најбољих Стеријиних комедија. Она је плод зрелог посматрања и студија, и обилује тачним опсервацијама, усто, пуна је црта и ситница изванредно снимљених с природе. Без великог устручавања може се рећи да је „Кир Јања“ Стеријино ремек-дело, а и једно од најбољих дела наше класичне комедиографије.

Стерија је кроз ово дело хтео да даде тип тврдице, не само нашег човека, већ и оног општег, са маном коју сви људи носе у себи, разуме се овде јако потенцираном, да би се она што боље уочила и била изложена руглу или сажаљењу! Можда је Стерија кроз ово дело хтео још нешто: да ситуацијом и радњом комада покаже да је боље, у одређивању судбине своје деце, ићи за срцем младих него за себичним и материјалистичким интересима, за тврдичлуком старих. Једна од главних поената у овој комедији несумњиво је тренутак на крају комада, кад

Кир Јања дозна да је Кир Дима — банкротирао. Кир Јања је хтео да даде Кир Дими своју ћерку само зато што је веровао да је богат и да ће

Г. Јован Танић
алтернира улогу Кир Јање
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

од њега имати користи, иако је знао да она воли младог Мишића, а не старог и ружног Кир Диму; даље из комада се види да је Кир Дима најпростије преварио Кир Јању, ма да је овај слепо веровао њему.

Истина, писац је употребио сличан начин и за свог штићеника у својој комедији, младог Мишића, да и он унеколико превари старог Кир Јању да би га приморao да му да своју кћер за жену. То се догађа у сцени, када пред крај комада долази Мишић да води Кир Јању у магистрат. Он не одаје прави разлог зашто се Кир Јања позива у суд и плаши га да ће одговарати због лажних банкнота. Зато му Кир Јања нуди, прво јабуку, па пет форината, затим дукат, најзад и своју кћер заједно са тим лажним банкнотама као мираз, само да не мора ићи у магистрат. Кад младић пристане на „мито“ и стари благослови младен-

це, онда тек Мишић изјављује зашто је управо дошао, не да хапси Кир Јању, већ да само позове Кир Јању у магистрат да прими своје дукате, пошто су варалице које су код Кир Јање промениле лажне новчанице ухапшene. Али писац одмах у неколико правда овај трик младог Мишића новим детаљем Кир Јањиног тврдичлука. Кир Јања му оставља девојку, али жељи да иде у суд и прими дукате. »А не, одговара Мишић ви сте ми банке поклонили, а без њих се дукати не могу примити.« — »Па ми смо род: ајде да делимо!« одговара непоправими Кир Јања, увек са жељом да нешто закине, па макар и од оног малог мираза своје кћери.

Нарантери у „Кир Јањи“

Многи су до данас упоређивали Молијеровог Харпагона са Стеријиним Кир Јањом. Павле Поповић у својој изванредној студији «Српска драма у XIX веку» каже о томе следеће: »Молијеров Харпагон је тип врло широких димензија, тип крајњи, потенциран до последње мере, општи. Харпагон је страшен са својим тврдичењем, опасан зликовац; то је једна фамилија с Балзаковим Грандеом. Он је кајшар, зеленаш, глобација, колико је тврдица... А Стеријин Кир Јања је много безопаснији тип, наивнији, скоро безазлен. Он у ствари није глобација. Он, истина, даје новац под интерес, али пристојно ипак, по 12 на сто. Он никад није гонио дужнике преко судова. Кир Јања је, уз то, слаб човек, без енергије, неспособан да икога тиранише, он је чак плашљив, обзиран, и трпи ствари којих би се могао отрести да има јаче воље. А тврдица је преко свега... Сва је његова комичност природна, логична, оправдана... Несреће и материјалне штете које, услед његовог несмотреног тврдичења, па-

дају једнако на његову главу и гомилају се све више и више — све га то једи, њега који је сав и иначе нервозан, мршав, ситан, никакав од поста, бриге и једа, и тај његов јед је комичан, и погођен, тачан.«

Кир Дима је дат као супротан карактер Кир Јањи. Он је подмукао, зао, опасна варалица; он има много чега од Молијеровог Харпагона, он је прави његов претставник у овој комедији, не Кир Јања. Он се спрема да лажно банкротира, и свесно вара свог дугогодишњег пријатеља, чију кћер чак проси. Његово љубљење са Кир Јањом приликом прошевине језиво је, демонско.

Јуца, жена Кир Јање, обична је наша жена удата за имућна човека — тврдицу, који јој не да да се може показати како би се могло. Отуда, она је помало јетка и резигнирана, уморна од вечите борбе са својим мужем. Али пред опасношћу да јој муж да кћер за човека који није за њу, она се трза из летаргије и чини све да свог мужа измени бар док се кћер не уда.

Катица, кћи Кир Јање, каћиперка је, помало нгивна, помало препредена.

Мишић је млади магистрат, бирократа, званичан, и кроз његова уста често сам писац одаје своја опажања на свет и своје мишљење о тврдичлуку.

Режија Г. Страхиња Петровић, редитељ »Кир Јањак« и тумач насловне улоге, изјављује:

»Са великим одушевљењем и поштовањем пришао сам режији овога комада и тумачењу насловне улоге. С поштовањем зато што сматрам да је »Кир Јањак« једно велико дело на коме би нам и неки већи народ могао позавидети. »Кир Јањак« је снажно драмско дело у које треба уложити и много љубави и доста труда. Мишљења сам да ра-

Г-ца Мира Тодоровић
игра улогу Катице
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

дове ових квалитета треба давати што репрезентативније, као што то, уосталом, треба чинити са целокупним нашим националним репертоаром.

»Саму улогу играо сам раније већ неколико пута. Мислим да смем рећи да сам у режију унео и доста оригиналних ствари.

»Са поделом, коју сам, уосталом, сам предложио, врло сам задовољан. Нарочито сматрам да ће алтернација г. Танића бити и од интереса и од користи: од интереса за публику која ће видети две креације, а од необичне користи за гаму режију, јер ћу моći све сцене са Кир Јањом да посматрам са дистанцијом која је сваком редитељу врло потребна.

»Необично сам задовољан инсценацијом коју је, по мојој идеји, врло талентовано направио г. Миленко Шербан.

»Сматрам да ће премијера бити резултат наших искрених и честитих напора. А јавност ће дати свој суд о томе колико смо успели да ову претставу остваримо што боље.«

Подела Стеријину комедију тумаче ове наше чланице и чланови: Кир Јању г. Страхиња Петровић, који је у току ове сезоне изврсно интерпретирао Молијерову Тартифа, у алтернацији г. Јо-

Г. Миливоје Поповић
игра улогу Мишића
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

Г. Миленко Шербан,
сценограф «Кир Јање»
(Фото „Срп. сцена”, Београд)

ван Танић; Јуцу даје г-ђа Неженка Микулић, Катицу г-џа Мирза Тодоровић, Кир Диму г. Марко Маринковић, Мишића г. Миливоје Поповић, старог, глувог и несртјеног Кир Јањина слугу Петра г. Никола Јозановић.

Сликарско решење комедије
Г. Миленко Шербан, сценограф «Кир Јање», рођен је у Чревићу (Срем), 1902 године. Гимназију је свршио у Новом Саду, а сли-

О СТЕРИЈИ

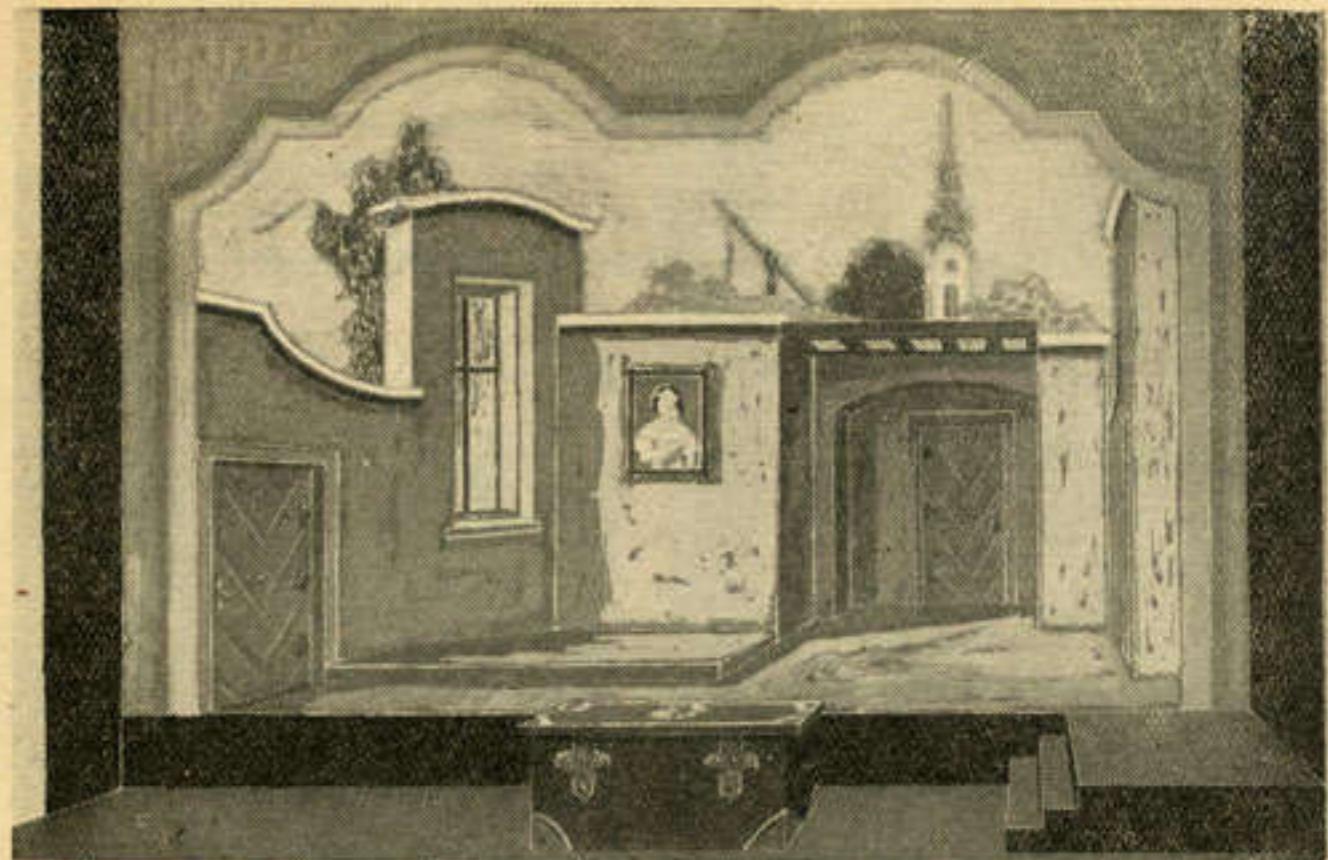
У делу „Позориште“ (Београд, 1925), Милутин Чекић, један од највећих истакнутих позоришних људи, овако карактерише славног писца „Кир Јање“:

„У својим комедијама Стерија је доследан реалист... Све његове комедије су, у основној линiji, сатиричне, а у њима се исмејавају наопаке природе и рђави обичаји. Он узима предмете из живота које познаје непосредним искуством... Његове личности, — а то је оно што је главно, — чим уђу у комедију, престају имати површно обележје дневних људи са улице, па постају уметнички израђени типови, представници читавог реда психолошки дефинисаних личности, појаве симболичног значаја. Свака Стеријина комедија садржи у себи део живота, истину која нам иде срцу јер је казана у пречишћеном уметничком облику; зато те комедије имају вредности за поколења и зато нас увек привлаче себи својом никад неувелом свежином“.

карство је студирао у Паризу. 1926. г. направио је прву инсценацију за Народно позориште у Новом Саду. Од 1934 до 1936. г. радио је за Српско народно позориште у Новом Саду, а од 1936. био је сценограф позоришта Дунавске бановине. Од фебруара 1941. радио је као сценограф Уметничког позоришта у Београду. После рата постао је наставник у школи за примењену уметност, у отсеку за позориште. Врло активан и плодан, г. Шербан је досада израдио око 150 сценографских скица. Нарочито су запажене његове инсценације „Пере Сегединца“, „Зле жене“, „Покондирене тиквек“, „Меркадеак“, „Крајцерове сонате“.

О инсценацији „Кир Јање“ г. Шербан вели:

— »Кир Јању« сам стилизовао у смислу што вернијег приказивања и доношења атмосфере и средине. Сцена је подељена на три дела: Први део, то је део Кир Јање за свет. у њега може и спољни свет да уђе. Други део је нешто узвишен. У томе делу налази се један прозор, кокет-фенстер, који даје Јуци илузiju за излазак у свет, чекају за спољашњим светом. Трећи део је једна врста подрума скривена од света у коме се налази благо Кир Јањино.«

М. Шербан, Нацрт декора за комедију «Кир Јањак»

(Фото „Срп. сцена“, Београд)

ЛЕСИНГОВЕ ПОХВАЛЕ ДИДРОУ

У „Хамбуршкој драматургији“ говори Лесинг у више прилика врло неповољно о француској трагедији. Није само Волтер био изложен његовој јеткој, али документованој критици. Кроз његове критичне шибе прошли су изранављених леђа и Корнеј и Расин. „Французи“, вели он, „немају праве трагедије, што не значи да нису дорасли за овај посао. А немају је зато што су уверени да је већ одавно имају. У томе уверењу утврђени су они једним особеним даром који није дар природе: својом сујетом. Природа је, међутим, дала сваком народу подједнако дарова. Французи ту не праве изузетак“.

Насупрот утврђеном мишљењу о великим француским писцима трагедија, Лесинг истиче особено мишљење о Дидроовљевом драмском систему. О његовом „Домаћину“ вели: „То је изврстан комад, иако га париске позорнице нису давале више него један пут или два пут. Дидро је одиста човек који не допушта да Французи обмањују не само себе саме, него и Европу. Он то, на сваки начин, чини кроз смех. Паметан човек често каже у смеху оно што би требало да се схвати озбиљно. Дидро тврди да једино природа даје прави изглед чистих и немешаних карактера. Стога и захтева да се на позорницу износе цели сталежи као нарочит предмет озбиљне комедије. Ако се сталежи узму за основу комедије, њихове дужности, њихове користи, њихове незгоде, гледалац неће моћи да каже да он том комичном критиком није погођен. О појединачном карактеру, међутим, он сме да каже: То нисам ја!“

Биографије наших уметника

А) ДРАМА

Г-ЂА НЕВЕНКА МИКУЛИЋ

Г-ђа Невенка Микулић свршила је четири разреда гимназије у Загребу. 1921 године, када се уписала у Глумачку школу, постала је и волонтер Загребачког позоришта. Ангажман у истом позоришту добила је 1923 године. 1927-28 била је чланица Скопског позоришта. Сезоне 1928-29 прешла је у Београдско позориште. Играла је у овим комадима: »Стојандак«, од Пеције Петровића [Станојка], »Хасанагиница« од Огризовића [Султанија], »Морал г-ђе Дулске« од Запољске [Мела], »Дубравка« од Гундулића [Пелинка], »Пожар страсти« од Косора [Ружа], »Царство мрака« од Толстоја [Акулина], »Мајсторица Ружак« од Иванића [Павица], »Кир Јањак« од Стерије [Катица], »Чвор« од Пеције Петровића [Бојка] »Пустолов пред вратима« од Беговића [Кристина]. У Скопљу је играла у овим комадима: »Господин од Пурсоњака« од Молијера [Лизета], »Пламен« од Кисменера [Ивона Стетен], »Кинк« од Диме [грофица Јелена], »Жорж Данден« од Молијера [Жаклина], »Шумак« од Пеције Петровића [Дана], »У затишју« од Дојчиновића [Лепша], »Ћидок« од Веселиновића и Брзака [Љубица], »Наход« од Нушића [Јања крчмарница], »Живот човека« од Андрејева [жена], »Арлезијанка« од Додеа [Вивета], »Станоје Главаш« од Ђуре Јакшића [Спасенија]. У Београдском позоришту суделовала је у овим комадима: »Душек« од Пеције Петровића [Лела], »Лилион« од

Г-ђа Невенка Микулић
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

Молнара [Јулишна], »Успаванка« од Молнара [Мици], »Ујкин сан« од Достојевског [Катарина Петровна], »Црквени миши« од Фодора [Оли Фрај], »Мистер Долар« од Нушића [Мариншка], »Големанов« од Костова [Петранова], »Женидбак« од Гогоља [Агафја Ивановна], »Ревизор« од Гогоља [кћи], »Више него љубав« од Буш-Фекета [Шара Бока], »Пакао« од Виоле [Барбара], »Последњи спрат« од Жерна [Жермена], »Пауци« од Ђипика [Злата]; итд. — Вредна, темпераментна и даровита, г-ђа Микулић је озбиљна глумачка вредност неопходна сваком ансамблу с већим уметничким амбицијама.

Г. МАРКО МАРИНКОВИЋ

Г. Марко Маринковић рођен је 1890 године у Београду. Почео је да глуми 1911. г. у Пожаревцу, у по-влашћеном позоришту »Синђелић«. Прва његова улога је Келерман у популарном »Старом Хајделбергу«. Сезоне 1913-14 налази се у Бунићевој трупи »Заједница«. По објави рата одлази у своју јединицу, четврти коњички пук. У њој остаје до ослобођења, играјући повремено на Крфу у друштву са Богићем, М. Петровићем, Сотировићем, Браном, А. Радовићем. По саршетку рата, Нушић га, преко Врховне команде, ослобађа војне дужности и одводи у Скопско позориште. За три године рада у новој средини, г. Маринковић постаје један од најпопуларнијих становника овог приморског града. 1924. г. наилази у Сплит управник Београдског позоришта и одмах га ангажује за своју трупу. — Г. Маринковић је, у току своје дуге и плодне глумачке делатности, тумачио огроман број мањих и већих улога, које су га учиниле једним од најзначајнијих уметника српске сцене. Треба нарочито потсетити на његове крупније креације. То су Кир Дима у Стеријином »Кир Јањи«, Папанаско у Чича-Илијиним »Дорђолским пословима«, Максим у Веселиновићевом и Брзаковом »Ћиду«, Јанаћко у »Скакавцима« од Костова, судија Адам у Клајстовом »Разбијеном крчагу«, Чаплин у истоименој комедији г. Илића-Јеја, у којој је прославио и двадесетгодишњицу свог уметничког рада. Поред тога, играо је, с већим или мањим у-

Г. Марко Маринковић

(Фото „Срп. сцена“, Београд)

делом али увек с великим успехом, у комадима: »У затишју« од Дојчиновића, »Ташана« од Станковића, »Догорели кров« од Николајевића, »Станоје Главаш« од Ђуре Јакшића, »Периферија« од Лангера, »Бехствок« од Голсфордија, »Човек снује...« од Живојиновића-Масуке, »Г-ђа Министарка« од Нушића, »Наш попа код богатих« од Вотела, »Вечни младожењак« од Игњатовића-Илића, »Покондирена тиква« од Стерије, »Смукање на суву« од Бортфелда итд. — Врло студиозан, г. Маринковић је одличан карактерни глумац, чија свака, чак и најмања, улога претставља увек озбиљно уметничко остварење.

Б) ОПЕРА

Г. ЈОВАН СТЕФАНОВИЋ

Г. Јован Стефановић рођен је у Врању 1900 године. Он је син занатлиjske породице. Свршио је основну школу, а затим је ишао две го-

дине у занатску школу. У међувремену учио је кројачки занат. Када је постао калфа, дошао је у Београд. Ту је посећивао часове код професора Душана Јанковића и А-

Г. Јован Стефановић
(Фото „Срп. сцена”, Београд)

лександра Руча. Давао је концерте по нашој земљи, а у Београду имао је особита успеха са своја четири концерта. Певао је и за грамофонске плоче. Затим је отишао у Беч да усавршава глас. Тамо је остао четири године уживајући стипендију кнегиње Метерних. Био је члан

Опера у Оломуцу, Моравској Острави, Теплиц Шенау и Карлсбаду. Гостовао је у Рајхенбергу, Просници, Кромјежу, Орлови, Београду и другим местима. — Г. Стефановић има богат репертоар. Од Вердијевих опера певао је у »Риголету«, »Трубадурку«, »Аиди«, »Балу под маскамак«. Од Вагнера у »Тристану и Изолди«, »Танхојзеру« и »Лоенгрину«. Од Штрауса у »Каваљеру с ружом«. Од Бетовена у »Фиделију«. Од Бизеа у »Кармену«. Од Пучинија у »Тоски«. Од Сметане у »Далибору«. Од Дворжака у »Русалки«. Од Леонкавала у »Пајацима«. Од Маскањија у »Кавалерији рустикани«. Од Вебера у »Чаробном стрелцу«; итд. — Поред тога г. Стефановић је спремао и већи број нових партија у операма: »Фауст« од Гуноа, »Пикова дама« од Чајковског, »Травијата« од Вердија, »Веселе жене виндзорске« од Николаја, »Севиљски берберин« од Росинија, »Ђурађ Бранковић« од Настасијевића. — Снажан и чист лирски баритон, г. Стефановић, неко релативно млад, један је од наших оперских уметника од чијег се правилног развоја и рада очекују најбољи резултати по нашу младу оперску уметност.

О „ТВРДИЦИ ИЛИ КИР ЈАЊИ“

О овом најбољем Стеријином позоришном делу даје Милутин Чекић ово карактеристично мишљење (у књизи „Позориште“):

„Потицај да обради карактер једног тврдице нашао је Стерија у својој најближој околини, у својој кући. Кир Јања није нико други но Стеријин отац, Грк, који је био велики циција. У обради те личности Стерија је највише успео. Кир Јања је добро погођен и уметнички израђен тип; то је тврдица који се, из страха за свој новац, мучи и који се чини својој околини више сажаљења вредан, но смешан. Он је комичан у односу према својој околини, трагичан у односу према себи самоме. Ми се морамо насмејати болним смехом, гледећи патње тога неразумно штедљивог човека. Код Кир Јање имамо места, која су психолошки тако суптилно израђена да сличних не можемо наћи не само у другој којој комедији Стеријиној, већ тешко и у читавој нашој драмској књижевности. Сцена, на пример, када Кир Јања броји новац, израђена је молијерскијајко. Зато је Кир Јања и био на позорници увек интересантан, привлачећи деценцијама пажњу наше публике“.

Једна сцена из недавно обновљене комедије »Верна сенка« (I чин)
Г-ђа Деса Дугалић (Берта) и г. Милорад Душановић (Микеле)

(Фото Роглић, Београд)

ПОНОВО О ГЛУМЦУ.

Другом приликом, хвалећи у „Хамбуршкој драматургији“ једног изврсног глумца (Бархорна), који с подједнаком ведрином и смишљеношћу игра старе као и младе улоге, увек пажљив да не би покварио карактер улоге која му је додељена, Лесинг вели:

„У тим и таквим глумачким врлинама огледа се љубав према уметности. Стога ће сваки прави позоришни зналац лако издвојити оваквог глумца из гомиле оних младих глумаца којима је једини циљ да на позорници блеште. Они као једини свој позив у позоришту виде у томе да задовоље своју ситну сујету, и то на тај начин што допуштају да им се диве у улогама галантним и симпатичним.“

Приказујући једну глумицу више врсте (Хензлову), Лесинг вели да „ниједна њена реч не пада из уста на земљу“. „Што каже, није научила; то произилази из њене сопствене главе и њеног сопственог срца. Она може да говори, а може и да не говори, њена игра ипак непрестано тече.“

Премијере, обнове и репризе

ДРАМА

После »Кир Јањек« чија ће премијера бити средином овог месеца и коме овај број »Српске сцене« посвећује пажњу на својим првим страницама, Драма ће, почетком идућег месеца, изаћи са премијером класичног МОЛИЈЕРОВОГ дела »Уображени болесник«. Ово велико и последње дело француског драматичара режирају познати уметници г-ђа Бера ГРЕЧ и г. Поликарп ПАВЛОВ, бивши чланови Художественог театра. Насловну улогу тумачи г. Александар ЦВЕТКОВИЋ. Тоанету даје г-ђа Капиталина ЕРИЋ-АПОСТОЛОВИЋ. Белину игра г-ђа Евка МИКУЛИЋ, а Анжелику и Лујзу г-џе Дивна РАДИЋ и Едита МИЛБАХЕР. Улогу Клеанта има г. Реља ЂУРИЋ, Бералда г. Милорад ДУША-

Г. Јурије Ракитин
режира трагедију »Отелок«
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

Г. Поликарп Павлов
режира комедију »Уображени
болесник«
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

НОВИЋ, Г. Диафоаруса г. Фран НОВАКОВИЋ, а Тому Диафоаруса г. Милорад ИГЊАТОВИЋ. Пиргон је г. Јован ТАНИЋ, Бонфоа г. Јован НИКОЛИЋ, Флеран г. Димитрије ВЕЛИЧКОВИЋ. Декор спрема г. Миломир ДЕНИЋ. Костиме даје г-ђа Милица БАБИЋ-ЈОВАНОВИЋ.

Класичну Шекспирову трагедију »Отелок« режира г. Јурије РАКИТИН. Улогу Отела спремају у алтернацији г. г. Миливоје ЖИВАНОВИЋ и Сима ИЛИЋ. Јага игра г. Александар ЗЛАТКОВИЋ. Дездемону даје г-ђа Дара МИЛОШЕВИЋ. Емилију игра г-ђа Ирена ЈОВАНОВИЋ, а Бјанку г-ђа Невенка МИКУЛИЋ. Г. Фран НОВАКОВИЋ игра Дужда млетачког, г. Ђока НИКОЛИЋ Брабанција, г. Во-

ја ЈОВАНОВИЋ Лодовика. Г. Реља ЂУРИЋ тумачи улогу Касија; ову улогу спрема и г. Драгутин ГОСТУШКИ. Остале улоге имају г. г. Милорад ДУШАНОВИЋ [Монтано], Велимир БОШКОВИЋ [I сенатор], Миливоје ПОПОВОЋ [Грацијано], Милан ПОПОВИЋ [Родриго], Милан ЖИВКОВИЋ [I племић], Милорад ИГЊАТОВИЋ [II сенатор]. Декор даје г. Владимир ЗАГОРОДЊУК.

Ускоро ће се прићи и припреми два наша потпуно нова комада од двојице младих драматичара. Прво дело, »Наше суце«, написао је даровити г. Предраг НИКАЧЕВИЋ, који до сада није извођен на нашим

позорницама. Друго дело, »Оде воз«, веселу игру у три чина, написао је неки наш човек који се појављује под АНОНИМАТОМ. Свакако да ће и ова појединост допринети интересовању за ову комедију. Један од ових комада режираће као гост г. Јосип СРДАНОВИЋ, редитељ Народног позоришта у Нишу, бивши редитељ Скопског позоришта, и један од наших најугледнијих позоришних радника из унутрашњости.

Треба, најзад, поменути да ће бити спремљен и класични ХАУПТМАНОВ комад »Пред залазак сунца«. Комад је превела г-џа Рабија НУРИХАЦИЋ.

ОПЕРА

Опера сада врло интензивно спрема чуvenу и популарну немачку оперу »Чаробни стрелац« од Вебера. Са овом опером биће ускоро отворена велика позоришна зграда код Споменика. Том приликом ће наша публика видети »Чаробног стрелца« у правом стилу и у интересантној режији. Ово веома значајно оперско дело извођено је код нас и раније са успехом, али сада се припрема са нарочитом пажњом.

Диригент ове опере је г. Освалд Бухолц к. г. Подела је таква да су заступљене наше најбоље оперске снаге. Отокара пева г. Јован Стефановић, Кина г. Александар Трифуновић, Агату г-ђа Зденка Зикова, Аницу г-џа Анита Мезе, Каспара г. Никола Цвејић, Макса г. Слободан Малбашки, Еремита г. Жарко Цвејић, Килијана г. Бранко Пивнички, Невесту г-џа Дивна Радић.

Поред овога, Опера наставља са обновом »Вертера«. Ова одлична опера давана је, као што је познато, у нашем Позоришту много пута. Режија је поверена г. Владети ДРАГУТИНОВИЋУ, музичка припрема г. Освалду БУХОЛЦУ к. г., декор г. Ми-

омиру ДЕНИЋУ, г-ђи Милица БАБИЋ-ЈОВАНОВИЋ костими. Од интереса је поменути да ће у обнови суделовати, поред старих носила-

Зондерфирер г. Освалд Бухолц
музички спрема оперу »Чаробни
стрелац«
(Фото „Срп. сцена“, Београд)

ца партија, и неки млађи чланови. Тако ће, поред г. Станоја ЈАНКОВИЋА, партију Алберта певати и г. Јован ГЛИГОРИЈЕВИЋ; исто тако ће, поред г-ђе Наде СТАЈИЋ, партију Софије певати г-џа Дивна РА-

ДИЋ. Остале улоге имају њихови стари носиоци: Лоту г-ђа Злата ЂУНЂЕНАЦ, Вертера г. Владета ПОПОВИЋ, Кмета г. Жарко ЦВЕЈИЋ, Шмита г. Ђирил БРАТУШ, Јована г. Петар ОБРАДОВИЋ.

БАЛЕТ

Г. Анатолије Жуковски спрема нове балете
(Фото „Срп. сцена”, Београд)

Балет, који се налази пред преласком у нову зграду, ради врло ужурбано на припреми неколико нових ствари. Тако ће наредна премијера бити »Аполо и Дафнек«, балет из грчке митологије, по музичи г. Леа Шписа, савременог немачког композитора. Са овим балетом биће приказана и симфониска посма Петра Чајковског »Ромео и Јулија«, спремљена за балет по једној италијанској новели из XV столећа, као и врло интересантан и привлачан балет »Балерина и бандитик по Моцартовој музici. За ова три балета режију и кореографију даје г. А. Жуковски, балетмајстор нашег Балета.

Истовремено узеће се у рад и врпо познати класични балет »Копелија« од Делиба, који је и раније на нашој сцени извођен са великим успехом. За овај балет режију и кореографију има г-ђа Нина Кирсанова, нови шеф нашега Балета.

О ПОЗОРИШНОМ УКУСУ.

Приказујући у „Хамбуршкој драматургији“ један историски комад, „Зелмиру“ од француског писца Де Белоа, Лесинг опширије излаже своју тезу о позоришном укусу:

„Свакоме је допуштено да има свој сопствени укус; стога је сасвим природно што сваки човек води рачуна о сопственом укусу. Разлозима, међутим, којима он оправдава свој укус, дати опште значење које би, кад се оправда, требало да тај укус учини јединим правим укусом, значи изићи из оквира љубитеља који испитује и створити од њега уображеног законодавца. Прави уметнички судија не изводи нека правила из свога укуса, него свој укус ствара према правилима која изискује сама природа ствари.“

Друга српска државна сцена

Делатност Народног позоришта у Нишу

Народно позориште у Нишу, до скора бавовинско позориште, добило је од пре неколико месеци карактер државног позоришта обласног типа. Тиме је оно, после Српског народног позоришта у Београду, постало друга српска сцена званичног обележја. На овај начин указана је Нишу и његовој позоришној култури дужна пажња. Велик и страстан пријатељ позоришта, Ниш је кроз деценије неговао позоришну уметност. Некадашњи центар »Синђелићак«, он је српској позоришној култури дао цео низ изврсних сценских уметника и пожртвованих редитеља који су с потребном пажњом и деликатним позоришним осећањем неговали српски национални репертоар. Сад су дугогодишњи позоришни напори Ниша крунисани, и с правом, признањем српских државних власти.

Први управник Српског народног позоришта у Нишу

За првог управника Народног позоришта постављен је, још крајем августа, г. Живојин Петровић, професор, ранији секретар нашег Позоришта. Као управник Народног позоришта у Бањију Луци и вишегодишњи позоришни посленик на првој српској сцени, г. Петровић је, преузимајући управничку дужност државног Позоришта у Нишу, имаоовољно практична позоришног искуства. Стога су његови први организаторски послови на новом терену и у новој средини имали лепа успеха. Он је успео да створи нов, солидан и хомоген уметнички ансамбл који се могао да развија, с више оправданых уметничких тежња, у погодну репертоару и домаћег и страног кљ

рактера. 5 марта ове године, г. Петровић се вратио, после успешно завршених послова позоришне организације, на своју ранију дужност у нашем Позоришту.

Нови управник Народног позоришта

На место г. Петровића постављен је за новог управника г. Константин Атанасијевић, српској публици познат као дугогодишњи позоришни

Г. Живојин Петровић, први управник обласног Народног позоришта у Нишу
(Фото „Срп. сцена”, Београд)

критичар ранијег београдског дневника »Време«. Ни он није нов позоришни човек. Добар познавалац савремене сценске уметности и савремене драматике, г. Атанасијевић је неко време студирао режију и по

зоришне проблеме у Паризу. У последње време водио је с г. Александром Јанковићем, некадашњим претседником Академског позоришта, обновљено Академско позориште које, с доволно постепености, такта и позоришног искуства, систематски развија позоришне наклоности наше нове универзитетске генерације. Г. Атанасијевић је с фанатичним жаром позоришног човека прионуо на нов посао који захтева целу личност, потпуно, без остатка. Резултати његова рада, као и рада његова претходника г. Петровића, већ се виде.

Систем претстава Цене

У Нишком позоришту игра се сваког дана. Често се приказује и по неколико претстава у току једног дана. Поред редовних претстава за

Г. Константин Атанасијевић,
садашњи управник Нишког
позоришта

(Фото „Срп. сцена”, Београд)

нишку публику, дају се нарочите претставе за ћаке које се када држе и пре и после подне (трају највише 1 до 1½ сат), затим претставе за српске војнике и избеглице. Војничке претставе су у корист српског друштва Црвени крст, а намењене су помоћи српских заробљеника. У току сваког месеца редовно су три до четири премијере.

Пред сваку ћачку претставу држе се предавања о национално-просветним темама. У пројекту су и претставе за децу из околних села. У томе смјеру одржао је управник г. Атанасијевић више конференција с нишким школским надзорницима и учитељима из оближњих села. Од 7 маја дају се на нишкој сцени и претставе за сеоску децу.

Нишко позориште, као раније, задржало је и сад свој амбулантички карактер: оно ће у току летњих месеци поћи на турнеју по градовима и селима нишког округа.

Цене улазница су популарне. Најскупља места на премијерама су она од 30 динара, на репризама важе цене од 25 до 6 динара, на ћачким претставама од 12 до 3 динара.

Репертоар. Редитељски колегијум и лумачки ансамбл Гостовања

се видети смер и репертоарска политика Нишког позоришта. У овом месецу приказани су као премијере ови комади: »Растко Немањић«, комад за децу од Бранислава Нушића, намењен првенствено ћачкој омладини; »Два цванцика«, комедија М. Ђ. Глишића; »Зулејка«, романтична драма у 6 слика од Мих. Димића, и »Посао је посао«, драма од француског писца Октава Мирбоа. Репризе су имали ови комади: »Каплар Милоје«, од Д'Енерија-Нушића, »Врачара Божана« и »Несуђени зе-

Према листи претстава у току месеца априла може

товик« од Славомира Настасијевића, »Сеоска лола« од Тота-Дескашева, »Хоћу да будем претседник« од румунског писца Виктора Јефтимију, »Девојачка клетва« од Љубинка и »Улични свидачи« од немачких писаца Шурека и Сасмана. Углавном, репертоар популарнијег карактера, али и дела од неоспорне књижевнопозоришне вредности.

Режију води г. Јосиф Срдановић. Доскора је радио на нишкој сцени и руски редитељ г. Александар Чепров. А и ранији управник г. Живојин Петровић поставио је неколико комада. Редитељски је запослен и нови управник г. Атанасијевић.

Поред сталних редитеља, Нишко позориште организује сад и систем редитељских гостовања из Београда, са прве наше сцене. Тако је у току априла гостовао као редитељ г. Божидар Николић, познати драмски уметник С. н. позоришта. Он је с великим успехом поставио, потпуно у духу редитељских концепција г-ђе Греч и г. Павлова, драму »Посао је посао« и уједно тумачио, као и на београдској сцени, психолошки сложену улогу банкара Исидора Леша. Колики је код нишке публике био успех овог гостовања београдског драмског првака г. Николића, види се из чињенице што је он ову велику улогу играо четири пута узастопце у току недеље дана.

Као други београдски редитељ гостоваће на нишкој позорници ускоро г. Владета Драгутиновић. Он ће поставити комедију »Избирачица« од Косте Трифковића која је с толико успеха прешла преко београдске сцене.

Нишко позориште има свој драмски хор и драмски оркестар. Диригент је г. Владимир Милошевић.

Сликарске послове врши г. Никола Моргуњенко.

Глумачки ансамбл је доста велик. Раније препуштен дилетантској о-

Г. Божидар Николић
гостовао је недавно у Нишу

(Фото „Срп. сцена”, Београд)

бради, он се сад привикава на со-лидан и систематски рад, пажљиво изучавање текстова и психолошко објашњење карактера даних улога. У ансамблу се истичу г-ђе Живка Срдановић (драмске мајке), Добрлина Џимић, Елка Петровић, Зора Црногорчевић, Злата Стојчевић и јулијана Буквић, а од г. г. Стеван Јовановић (тумач Исидора Леша), Драгутин Тодић, Миодраг Аврамовић, Сима Јанићијевић, Миодраг Ковачевић, Душан Стојовић, Јован Петровић и други. Поред њих, стални су гости г. г. Никола Динић, Душан Кујунџић и Милутин Џимић, глумци-ветерани који стално живе у Нишу.

Нишко позориште добило је још пре овога рата нову зграду с модерним бинским постројењима, а располаже и извесним костимским и декоративним фундусима и има одабрану рукописну позоришну библиотеку. С те стране је прилично збринуто,

иако су сценске потребе увек велике, готово непресушне. Оно ужива годишњу субвенцију од државе, а користи се и приходима од својих претстава и других приредаба. Према томе, од његових напора и уметничке ефикасности његовог рада зависи и његов општи напредак, персонални и уметнички.

Благодарећи систематским прегнућима његове нове Управе и целокупног ансамбла и техничког персонала, финансиски капацитет Нишког позоришта знатно је порастао. У почетку своје делатности у овој сезони, у октобру прошле године, Позориште је имало 18 претстава са 70.966 динара прихода, да после, све до фебруара кад му је оскудица у огреву укочила рад, стално расте и бројем претстава и висином прихода. Тако је Позориште имало у децембру 21 претставу са 122.813 динара прихода, а у јануару ове године 22 претставе са 133.205 динара. У априлу се тај број попео на 32 претставе са 164.478 динара прихода. Само број ученика који су у априлу посетили 15 претстава износи 10.500 лица.

Социјалне установе
Поред Удружења глумаца, коме припадају сви члано-

ви Нишког позоришта, а које се брине за њихове материјалне потребе и интересе, Управа је сад основала и Задругу извођачко-техничког особља и организовала мензу, како би олакшала набавку животних намирница и обезбедила исхрану чланова. На овај начин, ослобођени насушних животних брига, чланови и технички персонал у могућности су да се потпуно посвете своме раду.

Гостовање у Београду

Овај рад Нишког позоришта наишао је на признање надлежних фактора у Београду, нарочито немачких власти и комесара свих позоришта у Србији г. Јована Поповића, управника С. Н. позоришта. Стога је њихова жеља да се нишки ансамбл појави и пред београдском публиком, и у репертоару који ће дати маха свима позитивним снагама овога ансамбла. Вероватно ће се Нишко позориште приказати Београду већ у току друге половине јуна. То ће за ово позориште значити не само манифестију његових уметничких амбиција и редитељских могућности, већ му може послужити и као користан уметнички потстrek.

Позоришне белешке

СВЕЧАНА ПРЕТСТАВА ПРИЛИКОМ ДВАДЕСЕТПЕТОГОДИШЊИЦЕ ОД СМРТИ М. БОЈИЋА. — У петак 1 маја 1942. год., Академско позориште у Београду приредило је, приликом 25-годишњице од смрти Милутина Бојића, свечану претставу у част рано преминулог песника. У првом делу програма говорио је управник Академског позоришта г. Миодраг Пенчић-Пољански о књижевном делу Милутина Бојића. Г. Аљоша Тা-

тић рецитовао је песму „Младост”, г. Часлав Петковић „Молитву”, и г. Љубомир Богдановић „Плаву гробницу”; ова последња рецитација била је уз пратњу композиције г. М. Бојића. У другом делу програма изведена је „Краљева јесен”, у режији г. г. Петра Радовановића и Мидрага Пенчића-Пољанског. У извођењу комада запажени су г-џа Соња Арадски, која је играла Симонијду, и г. Миодраг Пенчић-Пољански,

који је играо Данила. Треба поменути и врло добар декор г. Радована Раковића. — Ову симпатичну приредбу треба топло поздравити и остати признање академској омладини која се са пијететом одужила једном од својих најугледнијих другова из генерације од пре двадесет и пет година.

Позоришно вече у Ужицу. — О новим облицима културног рада у Ужицу добили смо ова обавештења:

Културни видици вароши на Ђетињи оцртавају се највећим, готово јединим, делом у раду „Црквеног певачког друштва“ и „Окружног одбора за народно просвећивање“. Основано у јануару т. г., иницијативом Преосвећеног епископа Прјешевско-Мукачевског г. Владимира, ово друштво је до сада приредило, уз одличан одзив захвалне публике, три духовно-световна вокална концерта, у овдашњем Соколском дому чија огромна дворана и пространа позорница омогућују ужичком грађанству и позоришну разоноду. Доказ томе пружа и прво позоришно вече које је Певачко друштво приредило 3 маја т. г. приказом трочине словеначке „певане позоришне игре“ од Винка Водопивца, на текст словеначког новелисте и песника Ивана Ковачевића. Преводиоци су одмах и локализовали радњу, преневши је у Ужице, односно у Београд. „Ковачев син студент“, како се зове ова компонована позоришна игра, не обилује већом фабулом, али је зато богата својом музичком обрадом, нарочито орхестарским уводима и шаренилом словеначког вокалног фолклора, поред извесних италијанских нагласака у дуетима и у аријама.

Ову словеначку певану позоришну игру спремио је са члановима Црквеног певачког друштва овдашњи професор музике г. Антон

Брезник, а режију комада имао је књижевник и новинар г. Јован Павловић, који је дао и уводну реч пре приказа. Пред дукче пуном двораном (преко 1200 гледалаца), он је ужичу публику упознао са садржином текста и са карактеристикама Водопивчеве музике.

Успех ове позоришне вечери, колико глумачки толико и певачки, превазишао је свако очекивање у публици. Неколико немачких официра и подофицира из овдашње Крајскомандантуре изразили су ласкаве честитке диригенту и редитељу, а, обзиром на огроман одзив публике, дали места свом мишљењу: да би у Ужицу могло и требало да постоји једно стално стручно-аматерско позориште за чији просперитет јами управо одлична посета на овој вечери.

Премда су гледаоци пред собом имали дилетанте, као певаче и као глумце, ипак је одмах после првог чина разбијена сумња да ће певачи једног обичног певачког хора моћи певати и глумачки савладати строг и озбиљан „зингшил“. Младићи, мањом занатлије и ученици најстаријих разреда ужичких средњих школа, показали су пун елан; са глумачком и вокалном сигурношћу сервирали су одушевљеном гледалишту сва три чина беспрекорно, из чина у чин награђивани издашним аплаузом. Лака музика солидног Водопивца нашла је у овим амбициозним и приљежним аматерима солидне интерпрете, поузданог и однегованог слуха и смисла за оперетску ритмiku, поред довољно темперамента да се музичи подеси и глума, строго у интенцијама режије.

На општи захтев публике ово позоришно вече је репризирано у недељу 10.0. м., и опет пред пуном кућом. Окуражено овим успехом, Црквено певачко друштво спремиће, за другу половину маја, још

две позоришне вечери, и то: „Девојачку клетву”, а затим први чин из „Ђида” (са комплетним мешовитим хором) и сатиричну актовку од Јована Палавестре „Титани на послу”.

П.

Књиге о Моцарту. — Као што извештава Вернер Елман у „Рајху”, у току прошле године изшло је у немачкој штампи неколико документованих књига о Моцарту (повојом 150-годишњице од смрти великог композитора). Моцартов живот је одиста изванредно занимљив и богат догађајима, пун величине и трагичности, фантастике и скурилности, па отуд и благодаран материјал за монографске студије.

Важнија нова дела о Моцарту су ова: „Моцарт. Посланство и судбина једног немачког уметника” од Егона фон Комаршинског (Хесево издање у Берлину, стр. 215); „Моцарт. Живот за оперу” од Роланда Теншерта (Фриково издање у Бечу, стр. 247); „Моцартов немачки пут” од Алфреда Орела (Издавачко друштво у Бечу, стр. 575); „Моцарт” од Бернхарда Паумгартене (издање Јолантиса у Берлину, стр. 672) и „О Моцартовом божанској генију. Уметничко расматрање на основу Шопенхауерове филозофије” од Конрада Фајфера (Грутерово издање у Берлину, стр. 120).

У делу Комаршинског дати су нови подаци о Моцарту као резултат последњих испитивања бечке позоришне историје. Нарочито је приказан у новом осветљењу Емануел Шиканедер, Моцартов сарадник на „Чаробној фрули”, сад генијалан и угледан принципал који је знатно утицао на Моцартову оперску музику. Има овде нових података и о последњој љубави Моцартовој, певачици Ани Готлиб, првој Памини. — Дело Роланда Теншерта говори о Моцартовој опери, прелази

цело њено развиће од „Апола и Хијацинте” до „Чаробне фруле”, даје затим анализу поједињих увертира, обраћајуће хонораре певача у Моцартовим операма, а објашњава и историју њихових инсценација. Према томе, ово дело може корисно да послужи као практичан приручник за сва она оперска позоришта која негују Моцартову музику. — У делу Алфреда Орела Моцарт се приказује сам кроз своја писма. Утисак ових писама је изванредно свеж. Има ту грубих шала и оштрих опсервација о свету; има побуне против надбискупа; ту је борба око Констанце; ту су објашњења извесних музичких израза; ту и једно писмо о смрти, „најбољем пријатељу човекову”; има овде, после, писама из периода Моцартове оскудице, правих пројачења; ту су, најзад, и писма после довршења „Чаробне фруле” која одају велико уметниково задовољство. — Бернхард Паумгартен приказује Моцарта из човечанске перспективе. Биографском портрету приклучен је духовни: овде није реч о земаљском човеку, већ о оному што је у његовој уметничкој појави „несхватљиво и недостиживо”, о оному што је „божанско”. Дело, иначе, потпуно у духу романтичарске идеологије, објашњава тонску уметност метафизички и задржава се нарочито на особеностима мајсторских opera у Моцартовој уметности. Ово дело даје у целини модерну слику Моцарта, његово развиће у великим светима све до његове последње, трагичне усамљености у којој, људски и уметнички савршено сазрео, надилази и надраста своје доба.

Овај и овакав култ великог националног уметника потсећа нас на жалосну пустош која влада у области српске монографске литературе, особито у области српске музике, сликарства и позоришта. На

прсте се могу избројати монографије о претставницима српске уметности. Ми смо писали целе томове о страним писцима, о Бајрону, Марији Хосе де Хередији, Балзаку, или о страним глумцима (о Сари Бернар, например), а готово ништа и никада нисмо успели да кажемо о творцима нашег позоришта, о Тоши Јовановићу, Алексији Бачванском и Пере Добриновићу који ће ускоро без трага ишчезнути из свести и наших најстаријих,

још живих, генерација. Колико би нам, например, била потребна подробна монографија о оцу наше модерне музике Стевану Мокрањцу, не једна него низ монографија под разним угловима осветљења, људским, друштвеним и уметничким. Да ли ће ново доба српског живота мало помислити и на све оне безбройне и печалне дугове које има према носиоцима и законодавцима српске стваралачке културе?

Позоришна хроника

Београдске позоришне установе:

❖ 1 маја приредиле су у нашем Позоришту београдске основне школе и избегличка деца дејсују „Деца деци“. На програму су били хорови, народне игре, ритмичке игре с певањем, хармоникашки оркестар. Децу су за овај веома успео матине спремили њихови учитељи и учитељице, г. г. А. Станковић, Ст. Радоњић, А. Поповић, М. Бобић, и г-џе Д. Кнежевић, Н. Мишић, Сл. Јевтић. Потпуно распродана кућа, испуњена добним делом београдским основцима и њиховим родитељима, живо је одобравала малим извођачима који су се на позорници добро сназали и дисциплиновано изводили своје задатке.

❖ Одлични балетски педагог г-ђа Јелена Польакова приредила је 3 маја у Српском народном позоришту велики балетски матине ученица и ученика своје школе. Суделовали су и неки чланови нашег Балета, ранији ученици г-ђе Польакове (г. г. Никола Тарновски, Славко Ержен). — На програму матине било је 18 тачака, већим делом чуvenih страних композитора (од наших композитора Љ. Бошњаковић са Колом). Од ученица г-ђе Польакове истакле су се добром технич-

ком игром г-џа Светлана Јовановић, Соња Перш и Славија Ивковић. — Заслуге г-ђе Польакове за развиће балетске уметности у Београду врло су велике. Она овде делује преко десет година. За то време, г-ђа Польакова је спремила неколико нараштаја наших играча од којих добар део припада балету С. н. позоришта.

❖ 10 маја дало је Уметничко позориште г. Велибора Старчића своју нову премијеру. Приказана је, у дворани Коларчевог универзитета, комедија у три чина „Модерни Робинзон“ од немачких писаца Јуста Шаја и Петера Алберта Штилера. Радња ове комедије дешава се на једном пустом острву у средини Атлантика.

❖ Група омладинаца са Сењака основала је Позориште под називом „Сцена“ које је добило карактер повлашћеног позоришта. „Сцена“ ће дати ускоро као прву своју претставу „Свет“ од Бранислава Нушића. Позориште игра у основној школи „Матија Бан“ на Чукарици. Циљ свога позоришта је да приходима од претстава помаже оне наше сиромашне заробљенике који немају никога свога у отаџбини. Режиска обрада комада поверена је једном редитељу — педагогу.

Вести из Куће

Сеоски домаћини у Позоришту.

— У 13 и 15 броју „Српске сцене“ донели смо извештаје о посетама које су нашем Позоришту учинили сеоски домаћини из Поцерине, Јадра и Тамнаве, гости претседника српске владе г. М. Недића. Они су том приликом присуствовали претставама наших писаца, увек у пратњи г. др. Лазара Прокића, шефа активне пропаганде у Одељењу за пропаганду Претседништва српске владе.

Ове драге посете Позоришту настављене су и даље. Тако су 7 маја сеоски домаћини из Ваљева и Тамнаве присуствовали претстави „Ђида“ од Ј. Веселиновића и Д. Брзака, а 14 маја сеоски домаћини из Подгоре и Мионице присуствовали „Избирачице“ од Косте Трифковића. Оба пута они су изашли више него задовољни из наше Куће. При сваком доласку гости су били топло поздрављени од управника Позоришта, г. Јована Поповића.

Оно што је нарочито пријатно констатовати, то је чињеница да се ове посете наших сеоских домаћина неће прекинути. За другу половину маја очекује се већи број сеоских домаћина из других крајева Србије, међу првима из Пожаревачког округа, из Градишта и околине.

Као што смо раније већ напоменули, овим посетама наше Позориште постаје све ближе нашим људима са села.

Наши диригенти. — Диригент и зондерфирер г. Освалд Бухолц и редов Карл Лист воде диригентски, поред великог оркестра Радио-станице у Београду, и претставе београдске Опере и београдског Балета. Зондерфирер г. Бухолц добро је познат пријатељима београдског музичког живота. Он већ близу годину дана делује у Београдској

радио-станици. Раније је гостовао као диригент по многим немачким градовима, између осталих и у Минхену, код тамошње Филхармоније. Приликом поновног отварања Београдске опере, у јесен 1941. године, он је дириговао премијеру „Фигарова женидба“. Од тог времена г. Бухолц је редовно придоносио успесима ових музичких установа Београдског позоришта. Сад се под његовим музичким вођством спрема Веберова опера „Чаробни стрелац“, у новој инсценацији.

Као наследник зондерфирера д-ра Ханса Хернера дошао је сад у Београдску радио-станицу редов Карл Лист који има за собом богато искуство као радио-диригент. У Минхенском радију, а доцније у Радио-Немачка (Дојчландзендер), он је управљао великим оркестрима. Он је у Немачкој познат не само као диригент, него и као композитор који је радио за позориште, хорске игре и филм. Редов Карл Лист деловаће убудуће, поред рада у Београдској радио-станици, и у београдској Опери и Балету. Заједнички рад ове двојице диригента, зондерфирера г. Освалда Бухолца и редова Карла Листа одлично ће утицати на музичке квалитеете великог оркестра београдског Радија, и на изведбе Опере и Балета Српског народног позоришта.

Г-ђа Нина Кирсанова, нови шеф наше Балета. — Г-ђа Нина Кирсанова, позната примабалерина, која се већ од 1923. године налази у нашој средини, ангажована је за шефа балета Београдске опере. Она је нашој публици врло добро позната и као примабалерина и као кореограф. Г-ђа Кирсанова се нарочито истакла као балерина у балетима „Копелија“, „Лабудово језеро“, „Жизела“, „Дон Кихот“, „Очарана

лепотица“, „Рајмонда“, „Коњиц виленјак“, „Болеро“, „Тамара“, „Тајна пирамиде“, „Човек и коб“, „Вила лутака“, „Љубав чаробнице“. За последња четири балета г-ђа Кирсанова дала је и своју кореографију. Она је спремила и балете за опере „Кнез Игор“, „Фауст“, „Кармен“, „Слепи миш“, „Таис“, „Хованшиница“, „Лакме“, „Орфеј“, итд. Будући рад г-ђе Кирсанове у Балету очекује се с великим интересовањем. — У наредном броју доћећемо прву изјаву г-ђе Кирсанове као новог шефа наше Балета о смерницама њена рада и о њеном програму.

Смрт оца г-ђе Ирене Јовановић, чланице наше Драме. — Првих дана априла погинуо је, под трагичним околностима, д-р Мило Иличковић, санитетски бригадни џенерал у пензији, начелник армијског санитета, отац г-ђе Ирене Јовановић, угледне чланице наше Драме. Са њиме је страдала и његова супруга, г-ђа Клаудија, пореклом Рускиња, али је, према нашим обавештењима, још у животу. Поч. Иличковић погинуо је од безбожничке комунистичке руке у Горњим Брчлима, у Црној Гори. — Поводом овог двоструко трагичног догађаја, који је задесио нашу уметницу г-ђу Ирену Јовановић, „Српска сцена“ изражава најтоплије саучешће г-ђи Јовановић и њеној породици.

Гостовање г. Милана Стојановића у Народном позоришту Дунавске бановине у Панчеву. — Г. Милан Стојановић, редитељ Српског народног позоришта у Београду, гостовао је у Народном позоришту Дунавске бановине које сад даје претставе у Панчеву. Г. Стојановић је режирао Настасијевићеве „Несућене зетове“ које је поставио и на београдској сцени. Премијера је била у уторник, 5. маја.

Корисница за г. Војислава Јовановића, члана нашега Позоришта.

— На Спасовдан, 14. ов. м. приредили су чланови нашега Позоришта, драмски, оперски и балетски, корисници за нашег угледног члана г. Војислава Јовановића који је поодавно болестан. Корисница је приређена у дворани Коларчевог универзитета. У извођењу богатог програма суделовали су г-ђе Дугалић, Бошњаковић и г. Миливоје Живановић, чланови Драме, г-џа Анита Мезе, г. Станоје Јанковић, Жарко Цвејић и Владета Поповић, чланови Опере, и г-џа Нада Аранђеловић и г. Милош Ристић, чланови Балета. Између осталих тачака програма, углавном оперског карактера, рецитоване су и песме Велимира Рајића и Момчила Настасијевића.

Оперско-балетски матине у корист сболелог г. Александра Руча.

— У недељу, 17. о. м., у 10.30 часова у позоришту је Оперско-балетски матине у корист г. Александра Руча, члана наше Опере, који је недавно био жртва тешке аутомобилске несреће. Г. Руч је одавно члан наше Опере. Као главни корепитitor, он је учинио велике услуге нашој оперској уметности и знатно помогао многим нашим оперским снагама да се усаврше. Изврстан музички педагог, г. Руч је умео да на чудесан начин приближи певача композитору и оперском тексту. Партије с певачима и хором тако је обраћивао да диригент није имао шта да мења и да допуњује. — Приређујући корисници за свога сболелог друга, чланови наше Опере желе да се на овако видан начин оду же своме учитељу и увек бодру музичком саветнику. У програму суделују сви прваци наше Опере и Балета, на челу са диригентом г. Освалдом Бухолцом, затим квартет

Немечек—Слатин, и г. Дарко Жупанић као клавирски пратилац.

Нови кредит за обнову зграде код Споменика. — Одобрени су нови кредити од 9 милиона динара за хитно довршење унутрашњих радова у згради С. и. позоришта код Споменика. Може се ишчекивати да ће Позориште код Споменика ускоро бити дефинитивно довршено.

Из уредништва

Уз глосе из „Позоришта“ Милутин Чекића. — Милутин Чекић, сарадник „Српске сцене“, истакнут је наш позоришки човек. Образован редитељ, који је дugo времена практично радио на европским сценама, нарочито немачким, он је извесно време био и редитељ нашег Позоришта, касније и његов управник, 1919 године. Доцније, он је провео неколико сезона у Загребу као управник тамошњег Позоришта. После тога је пензионисан. Данас живи у Београду.

Своја богата позоришна искуства теориске и практичне природе сабрао је у књизи „Позориште“ коју је, 1925, издао месни одбор Удружења глумаца у Београду. У овој књизи расправља писац о три позоришна система (о илузионистичкој, фантастичној и рељефној сцени),

Технички персонал за избегличку децу. — Технички персонал нашег Позоришта поклонио је целу своју изванредну зараду од 1660 динара, који је имао да прими од матине у корист избегличке деце, приређеног 10.0. м. у Позоришту, Одбору за избегличку децу. — Пример за углед!

сцени у рељефу (Фуксова концепција сценске уметности), о режији (о спољној и унутарњој, о садржајној режији и режији форме), о глумачкој школи, о нашем позоришту, о Хамлету, Јулију Цезару и Есхиловој „Орестији“, и даје, усто, два огледа о двојици маркантних српских позоришних писаца, о Стерији и Борисаву Станковићу („Коштана“).

И данас свеже и увек информативно, „Позориште“ г. Чекића може у сваком тренутку добро послужити као стручан позоришни приручник. У оскудној позоришној литератури српској, „Позориште“ претставља дело озбиљно и ерудитивно, пуно добрих података и тачних судова о нашим и страним позоришним проблемима.

Уредник и одговорни уредник: Боривоје Јевтић, књиж. референт Народног позоришта (Франкопанова, 16/II десно).

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.

Штампа „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100. — Београд.

ГУМЕНА ЧАРАПА

ФЛОРО-ЛАСТЕКС

толико је танка, да се не види ви под најтanjом чарапом, притисак равномеран даје уздуж целе ноге, носи се лако и неосетно, може се прати као и свилена чарапа.

Најуспешније се примењује: код проширења вена, код тромбо-флебитиса, и код отока ногу и чланкова.

Највеће стовариште свих врста гумених чарапа, за чланкове, до колена и преко колена.

„САНИТАС“

Кр. Милана 26 до хотела „Лондон“
(преко пута Винаре Колић).

МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИМЕ и БЛУЗЕ за даме
као и ДЕЧИЈЕ МАНТИЛИЋЕ и ХАЉИНИЦЕ

добијете најповољније
у специјалној радњи за даме и децу

Конфекција „ИВИЛА“

Тихомир М. Гајић
Београд, Поенкареова — 24

МУЗИЧКА ЕДИЦИЈА И ТРГОВИНА НОТА

СЕРГИЈЕ СТРАХОВ

Београд, Бријанова ул. бр. 7.

СВЕ МУЗИЧКЕ НОВОСТИ, ШЛАГЕРИ, ШКОЛЕ, ЕТИДЕ.
ЗА УНУТРАШЊОСТ ШАЉЕМО ПОШТОМ.

Пажња филателистима

Класичне марке, све европске новитете, српске, југословенске и хрватске специјалитете, као и сви филателистички материјал најповољније ћете добити у трговини марака

Михаило В. Панић

БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 29.

СТРУЧНА ОПРАВКА
ДАМСКИХ
ЧАРАПА
НИКОЛИЋ

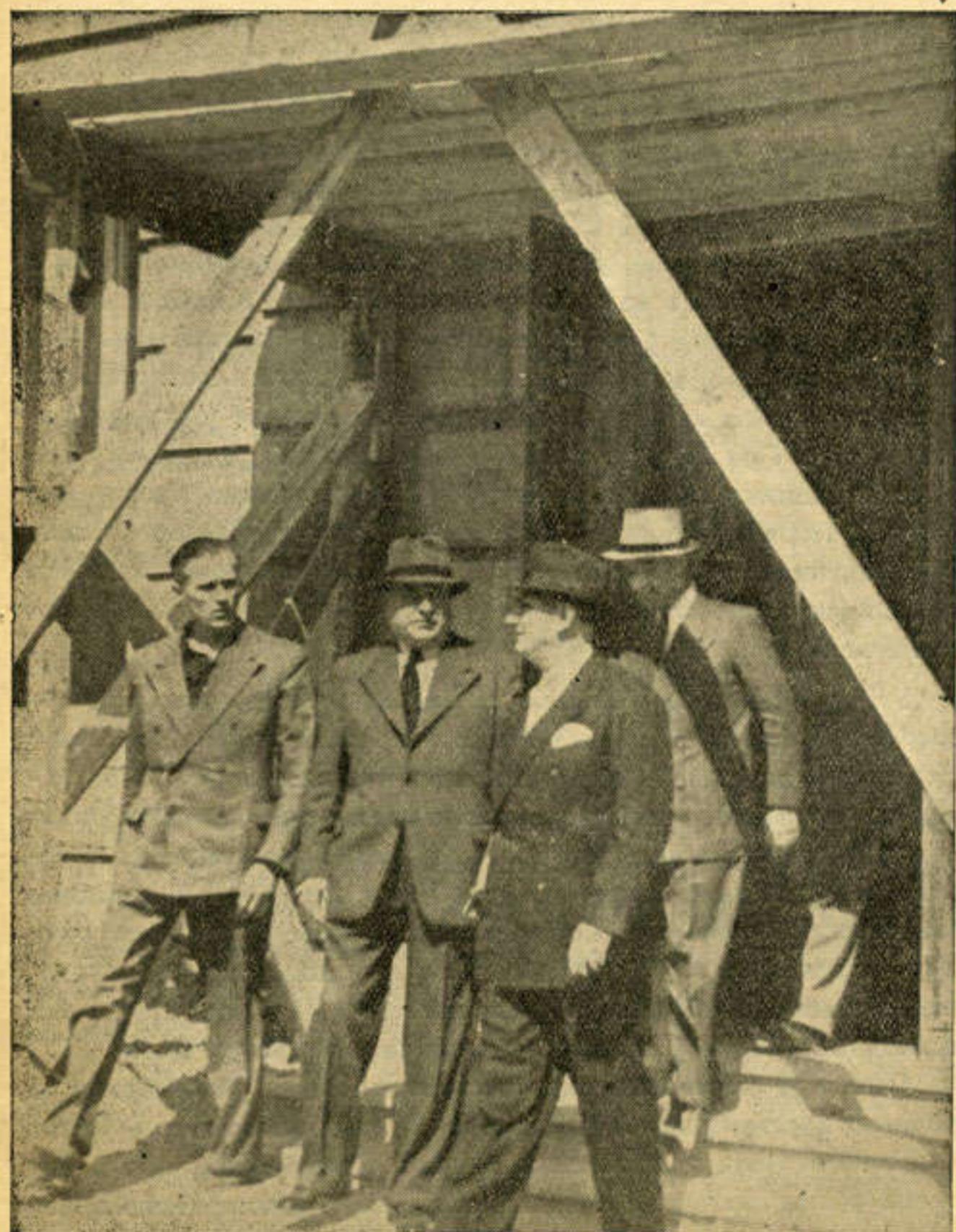
КНЕЗ МИХАЈЛОВА БР. 15
ЦАРА НИКОЛЕ II БР. 2

СРПСКА
ЕЦСНА

БР. 17

БЕОГРАД, 1 ЈУНА 1942

ГОДИНА I

(Фото: Роглић, Београд)
Претседник Српске владе г. Милан Недић разгледа обновљену
зграду код Споменика
[С лева на десно: г. инж. Тодић; г. Милан Недић, претседник Српске владе;
г. Драг. Јовановић, претседник Београдске општине; позади: г. Јован По-
повић, управник С. н. позоришта]

Г-ђа МАРИЈА СВОБОДА
шеф женске кројачке радионице

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

Рођена је у Срему, 1897. године. Свршила је четири разреда основне школе и четири разреда грађанске школе. Распусте је проводила у Бечу, где је учила кројачки занат. Касније је била и у Пешти, исто тако на занату. Затим је отишла у Сарајево, у Позориште. Из Сарајева, где је остала две године, отишла је у Париз. У Паризу је радила у разним салонима за конфекције, а истовремено је радила костиме за разна варијетска позоришта. Из Париза, где је провела осамнаест месеци, вратила се у земљу и настанила у Пожаревцу. Ту је отворила свој салон. Салон је држала четири године, па је дошла у Београд. У Београду је радила приватно шест година до 1936. када је ступила у Позориште. Одмах је била ангажована за шефа женске кројачке радионице. — Г-ђа Свобода ради највише историске балетске костиме, као што је то чинила у Бечу и у

Будимпешти. Али израђује и кости-
ме по најновијој моди.

Посао г-ђе Свободе врло је напо-
ран. Као своје особље, она је до-
скора имала само две кројачице,
којима је приодата, пре кратког
времена, још једна. Сада су код ње
на раду и три гардероберке које
уласе полако у посао. Посао је, ме-
ђутим, огроман. Дешава се да се
ради по десет и дванаест часова
дневно. То ипак г-ђу Свободу не
може да одвоји од Позоришта.

„Ја сам увек много волела позо-
риште и никад нисам могла да га
напустим“.

Г. БОЖИДАР МАНДИЋ
шеф електричара

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

Г. Мандић рођен је у Београду 1902. године. Свршио је четири разреда гимназије, па је отишао на електричарски занат. Пошто је изу-
чио занат, радио је у телефонској
радионици, па је прешао у Позори-

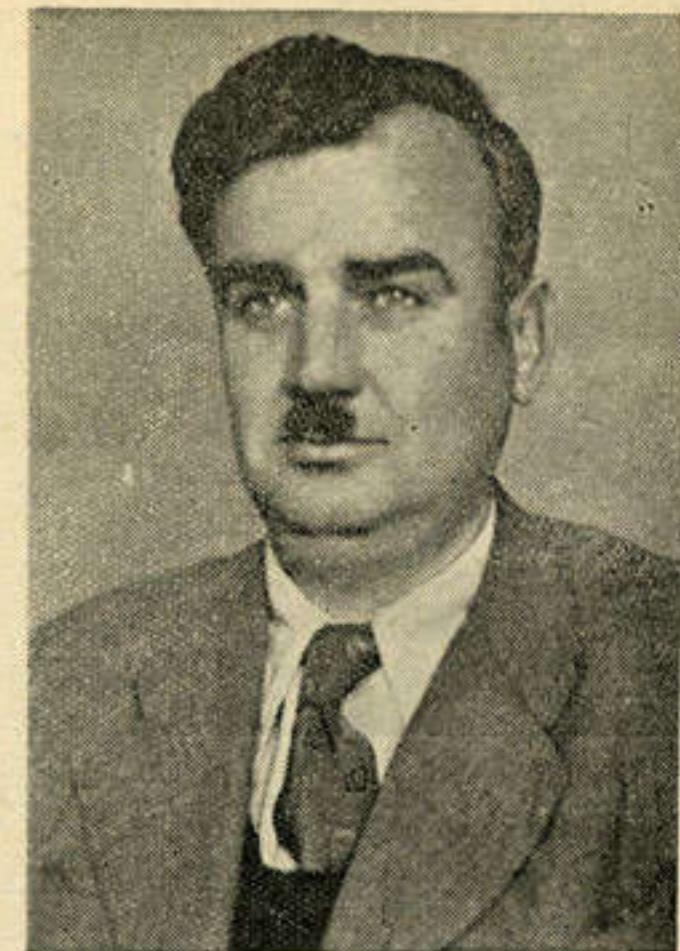
ште. То је било 1922. године. Тех-
нички шеф Позоришта био је тада
Филип Стојановић, а шеф електри-
чара Ђока Рисантијевић. Шеф елек-
тричара нашега Позоришта г. Ман-
дић је постао у сезони 1940/41. —
Г. Мандић има и нешто иностраног
искуства: у сезони 1938/39 био је у
Минхену са нашим Позориштем ко-
је је у то време тамо гостовало. —
Последњих дана, г. Мандић је био
нарочито запослен у новој згради.
Он је као један од електричара из
ранијих дана имао дати и своју по-
моћ за правилно постављање нових
електричних постројења. О своме
послу г. Мандић вели скромно:

— Наша је одговорност велика.
Ми дајемо све од себе. Без нас ни-
шта не иде. Декорације могу бити
савршене, костими изванредни, а
осветљење може све то да упропа-
сти. Главно је осветљење. А за о-
светљење важно је умети помешати
боје.

То је, као што се види, уметнички
посао. Потребно је осећање и по-
требан је укус. Ово изгледа мало,
али то је огромно.

Г. ИВАН ВОЛФ
биненмајстор

Г. Волф рођен је 1898. године у
Осеку. Свршио је пет разреда о-
сновне школе и четири разреда гра-
ђевинске школе. Затим је ступио на
занат као трајевинар. После свет-
ског рата ушао је у Осечко позо-
риште као декоратор, па бинен-мај-
стор. У Осеку је остао до 1927. године
када је прешао у Београд. У почетку је био с осечком оперетом,
а од 1929. у Народном позоришту,
у Манежу, а затим у великој згради.
За биненмајстора постављен је
1929. године. — Г. Волф је свој по-
сао проучавао и на страним позор-
ницама. 1924. био је у Бечу на ра-
ду у Бургтеатру, а исте године у
Грацу. Занимљиво је забележити да

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

је г. Волф желео постати декора-
тивни позоришни сликар. У том
смислу чинио је покушаје, али није
имао довољно материјалних срет-
става да своју жељу и оствари.

Г. СЛАВКО ЖИВКОВИЋ
шеф гардеробе

Г. Живковић има врло одговоран
посао. Он рукује магацином цело-
купне гардеробе. Њему је уствари
проверена скоро сва имовина позо-
ришта, пошто су костими најскупо-
ценији део позоришне имовине. По-
ред тога, он рукује и непрeraђеним
материјалом, одговарајући за сваки
сантиметар материјала. Његова
служба захтева, као што се види, и
моралне чврстине и самодисциплине.

Г. Живковић је ступио у службу
Народног позоришта у Београду
као обичан декоратор. 1923. унапре-
ђен је за заменика биненмајстора.
1924. постао је шеф декоратора у
згради код Споменика. На тој дуж-
ности остао је до 1928. године. Те
године, због мале плате, иступио је
из Позоришта желећи да себи и по-